

Встановлено, що зміст суспільно-гуманітарних предметів відіграє роль фундаменту, на якому базуються знання, що їх здобувають учні за застосування педагогічної технології міжпредметної взаємодії. У зв'язку з цим процес навчання слід організувати так, щоб у пам'яті учнів збереглася та система літературних та історичних знань, умінь і навичок, на основі яких, з одного боку, формується наукове уявлення про світ, а з іншого, – базується вивчення спеціальних предметів.

Використання педагогічних технологій, що сприяють встановленню міжпредметних зв'язків, є одним зі шляхів інтеграції суспільно-гуманітарної освіти і засобом розвитку потенціалу навчального середовища, спрямованого на розвиток творчої особистості випускника загальноосвітнього навчального закладу.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ ЗНАТЬ ЯК ПРОВІДНА ДИДАКТИЧНА ВИМОГА ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ

Л. А. Липова, канд. пед. наук

Метою нашого дослідження стало визначення основних напрямів фундаменталізації змісту природничих предметів у старшій школі, розробка основних дидактичних засад фундаменталізації змісту природничих предметів в умовах профільного навчання, визначення основних показників фундаментальних природничих знань старшокласників.

Завданням другого року дослідження стало: 1) підведення підсумків констатувального експерименту і початок пошукового експерименту з метою практичного впровадження задумів дослідження, врахування зауважень учителів і аналізу відповідей учнів щодо ідей фундаменталізації навчально-природничого змісту; 2) з'ясування дидактичних вимог до набуття учнями фундаментальних природничих знань; 3) визначення основних показників якості фундаментальних природничих знань учнів; 4) розробка концептуальної моделі фундаменталізації змісту природничих предметів у старшій школі в умовах профільного навчання.

За результатами експерименту було виявлено, що майже половині учнів бракує системності і цілісності природничих знань. Вбачається бути кращим застосування інтегрованих знань для вирішення загальноприродничих завдань (з такими завданнями впоралася лише третина учнів), які в реальному житті найбільш необхідні для розв'язання певних проблем. Тож на пошуковому етапі дослідження було проаналізовано програми природничих предметів щодо

покращення фундаментальності змісту, вчителям було надано поради щодо вдосконалення змісту природничих предметів, методики викладання деяких тем, інтеграції змісту (в публікаціях, на семінарах, конференціях).

У процесі дослідження з'ясовано основні вимоги до набуття старшокласниками фундаментальних природничих знань: 1) засвоєння базових компетенцій; 2) оволодіння елементами методу наукового пізнання; 3) мати уявлення про наукову картину світу; 4) усвідомлювати межі й умови дії законів природи; 5) мати генералізовані природничі знання. Основними показниками досягнення фундаментальних природничих знань вважаємо: 1) якість знань, розуміння матеріальності світу; 2) компетентність у застосуванні знань; 3) оволодіння дослідницькими вміннями; 4) відповідність результатів засвоєння знань цілям освіти і сучасним вимогам; 5) наявність сформованих методологічних умінь; 6) здатність до самостійного пошуку інформації; 7) вміння аналізувати явища, робити з них висновки і приймати необхідні рішення.

Внаслідок дослідження розроблено концептуальну модель фундаменталізації змісту природничих предметів у старшій школі і визначено основні її компоненти. Намічено шляхи усунення недоліків, виявлених у процесі педагогічного експерименту. Водночас фундаментальність знань визначено як основний чинник професійного іміджу педагога.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ОНОВЛЕНОГО ЗМІСТУ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Реєстраційний номер: 0112U000178. **Роки виконання:** 2012 – 2014 рр.

Науковий керівник: Пометун О. І., член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка лабораторії суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки

Основні наукові результати:

здійснено остаточний проблемно-цільовий та історико-генетичний аналіз сучасної психологічної, педагогічної, філософської, історичної літератури з проблеми дослідження, з урахуванням нових видань, що увійшли в науковий обіг, та первинних історичних джерел. Також уточнено понятійний апарат дослідження, адекватно до особливостей предмета;

визначено особливості конструювання змісту навчального історичного матеріалу в умовах переходу від країнознавчого до загальноцивілізаційного (соціоантропоцентричного) та проблемно-тематичного підходів відповідно чинній Програмі з історії; особливості методичного апарату підручників історії